

حسن عمید

روزنامه نگاری با اثری ماندگار

نویسنده، محقق، روزنامه نگار، فرهنگ نویس، مولف و پژوهشگر ایرانی

بیشتر ما در دوران تحصیلی حتما فرهنگ عمید را ورق زده و در آن به جستجوی لغات پرداخته ایم. واژه نامه ای که اگر سر و کارمان بهش نیفتاده باشد، حتما در کتابخانه ها در قسمت کتب مرجع فارسی آن را دیده ایم. این واژه نامه یکی از یادگارهای نویسنده و محقق مشهدی حسن عمید است.

زندگی در مشهد و روزنامه نگاری

محققی که در سال 1289 در شهر مشهد به دنیا آمد و در همین شهر درس خواند و قد کشید. عمید در جوانی عضو انجمن ادبی شد و کار روزنامه نگاری، نویسندگی و فرهنگ نویسی را از همان سالها آغاز کرد. او در نشریه خراسان مطلب می نوشت. از جمله مهم ترین فعالیت های روزنامه نگاری حسن عمید در مشهد، سردبیری سالنامه خراسان و روزنامه طوس بود. او در سال ۱۳۱۳ چاپ روزنامه طوس را به صورت هفتگی در مشهد آغاز کرد. او سالها در خراسان به حرفه ی روزنامه نگاری مشغول بود. به دنبال اشغال ایران در جنگ جهانی دوم، که طی آن شهر مشهد به دست نیروهای اتحاد جماهیر شوروی افتاد، شوروی ها عمید را از مشهد اخراج و به تهران تبعید کردند. در پی این اقدام، عمید با دفتر نخست وزیری ایران نامه نگاری کرده و خواستار دادن اجازه بازگشت به مشهد به خاطر گرفتاری های خانوادگی اش می شود که اسناد این نامه نگاری در کتاب «اسنادی از احزاب سیاسی در ایران» ۱۳۲۰-۱۳۴۰ هـ ش» به چاپ رسیده است. حسن عمید در شهریورماه سال 1358 پس از سالها تحقیق و پژوهش از دنیا رفت.

فرهنگنامه ای حاصل یک عمر تحقیق

حسن عمید چندین دهه از عمر خویش را صرف پژوهش درباره فرهنگ واژگان و فرهنگ نویسی کرد. او در این سالها چندین فرهنگ واژگان فارسی نوشت که مهشورترینشان همان ، فرهنگ عمید است. نخستین کار او فرهنگ نو بود که با همکاری فریدون شادمان به سال 1308 به چاپ رسید. پس از این فرهنگ های کوچک و بزرگی را به چاپ رساند. کارش پخته تر شد تا این که به سال 1344 فرهنگ برگزیده را انتشار داد و به سال 1347 کار کارستان خود فرهنگ تاریخ و جغرافیا و اطلاعات عمومی را عرضه کرد. این دو فرهنگ مورد استقبال فراوان قرار گرفت.

استاد سعید نفیسی در راهنمای کتاب و نویسندگان دیگر در مجلاتی چون تهران مصور، اطلاعات، کیهان، هوشمند، میر، خراسان، نبرد ما، دادگستران، آفتاب شرق، نوای خراسان، ندای خراسان و آزادی به معرفی آن پرداختند. این فرهنگ ها از آن زمان به صورت مکرر به چاپ رسیدند و هم اکنون نیز خواستار دارند. عمید به سال 1355 حقوق نشر همه فرهنگ هایش را به عبدالرحیم جعفری مدیر انتشارات امیرکبیر واگذار کرد و یک میلیون تومان حق تالیف گرفت. این رقم در آن زمان دستمزدی بی سابقه بود.

پرکاربردترین لغت نامه فارسی

فرهنگ عمید واژه‌نامه‌ای دوجلدی است، شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی به کار رفته در زبان فارسی و اصطلاحات ادبی و علمی که به دست حسن عمید نوشته شده‌است. این واژه‌نامه نخستین بار در سال ۱۳۴۲ هجری خورشیدی با سرمایه کتابخانه ابن سینا چاپ شد. حسن عمید در سال ۱۳۳۳ واژه‌نامه‌ای را به نام فرهنگ نو به چاپ رساند، ولی کامل‌ترین فرهنگ او که فرهنگ عمید نام دارد در سال ۱۳۴۲ به چاپ رسید. فرهنگ عمید چندین بار با شمارگان بالا به چاپ رسیده‌است و فرهنگی کمابیش کامل و محبوب است و بنا به نظر برخی کارشناسان، ایراد گفتنی در آن یافت نمی‌شود. این فرهنگ یکی از پرکاربردترین فرهنگ های فارسی است. فرهنگ فارسی عمید به سال 1389 با ویرایش فرهاد قربان زاده از همکاران لغت نامه دهخدا به صورت دورنگ به چاپ رسید که جایزه کتاب فصل را به خود اختصاص داد. در این ویرایش بیست و پنج نفر از پژوهشگران با قربان زاده همکاری داشتند. این ویرایش با هماهنگی بازماندگان حسن عمید انجام گرفت. اکنون این تنها فرهنگ فارسی است که لوح فشرده آن به رایگان در کنار آن عرضه می شود. از این محقق آثاری دیگری هم منتشر شده است.

منابع

اثر آفرینان (جلد اول - ششم)

سایت راسخون

ویکی پدیا